

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ KALĖJIMŲ DEPARTAMENTĄ PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJOS

2021-10-19 Nr. 4D-2021/1-832
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius gavo X (toliau vadinama ir – Pareiškėjas) skundą dėl Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau vadinama ir – Departamentas, Kalėjimų departamentas; KD) pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai netinkamai atsakant į Pareiškėjo kreipimąsi (toliau vadinama ir – Skundas).

2. Skunde, be kitų aplinkybių, nurodoma:

2.1. „Šis skundas teikiamas dėl Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos [...] veiksmų, kurie man trukdo pašalinti melagingą tarnybinį pranešimą iš mano bylos. Pasak Marijampolės pataisos namų pareigūnų 2020-12-14 dieną aš kartu su grupe kitų 15-ojo būrio nuteistųjų nedalyvavau dienotvarkėje numatytuose nuteistųjų patikrinimuose 8.00–8.15 val. ir 21.00–21.15 val. neturėdamas Sveikatos priežiūros tarnybos medikų pažymos apie susirgimą ir atleidimą nuo patikrinimo. [...]. Tą dieną aš, nors ir užkrėstas COVID-19 infekcija, stovėjau ir rytiniame ir vakariniame patikrinimuose“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta);

2.2. „Apie tarnybinį pranešimą aš sužinojau tik 2021 m. vasario mėnesį [...]. [...] Aš nedelsdamas 2021-02-17 pateikiau Departamentui prašymą (registruotas Departamente 2021-02-25 Nr. 2G-1004), paaiškinau, kad Marijampolės pataisos namai slėpė nuo manęs apie šį įvykį ir paprašiau atnaujinti apskundimo terminą. 2021-03-29 Departamentas man atrašė, kad nuobauda nebuvo paskirta, todėl apskundimo termino atnaujinimas negalimas nesant skundimo objekto. Kadangi departamentas pripažino, jog nėra skundimo objekto, aš 2021-04-15 prašymo forma pakartotinai kreipiausi į Departamentą prašydamas išimti iš mano bylos minėtą tarnybinį pranešimą bei visą informaciją apie minėtą įvykį, kadangi buvo rašomas masiškai, nebuvo gilinamasi į pavienius 15-ojo būrio nuteistuosius, kurie laikėsi režimo, todėl neatitinka tikrovės mano atžvilgiu. Į šį prašymą Departamentas 2021-05-03 atsakė, kad Kalėjimų departamento direktoriaus veiksmai per vieną mėnesį gali būti skundžiami apygardos administraciniam teismui. [...]. Departamentas minėtą tarnybinį pranešimą pats įvardino kaip neturintį reikšmės ir dėl šio bereikšmio įrašo byloje man siūlo apkrauti Lietuvos Respublikos teismus.“

3. Pareiškėjas Seimo kontrolieriaus prašo ištirti Skunde nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierius 2021 m. birželio 29 d. raštu Nr. 4D-2021/1-832/3D-1627 kreipėsi į KD, prašydamas paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes. 2021 m. liepos 14 d. Seimo kontrolierius gavo KD 2021 m. liepos 13 d. raštą Nr. 1S-2282.

Šiame rašte ir prie jo pridėtuose dokumentuose nurodoma:

4.1. 2021 m. vasario 17 d. Pareiškėjas raštu kreipėsi į Kalėjimų departamentą prašydamas atnaujinti 2020 m. gruodžio 14 d. įvykio apskundimo terminą;

4.2. Kalėjimų departamento 2021 m. kovo 29 d. raštu Nr. 2S-1263 Pareiškėjui buvo atsakyta į jo 2021 m. vasario 17 d. kreipimąsi, nurodant: „prašymo nagrinėjimo metu nustatyta, kad 2020-12-14 kartu su grupe kitų 15-ojo būrio nuteistųjų nedalyvavote dienotvarkėje numatytuose nuteistųjų patikrinimuose 8.00–8.15 val. ir 21.00–21.15 val. neturėdamas Sveikatos priežiūros tarnybos medikų pažymos apie susirgimą ir atleidimą nuo patikrinimo. Šis faktas buvo užfiksuotas Marijampolės pataisos namų Saugumo valdymo skyriaus ir Resocializacijos skyriaus pareigūnų tarnybiniuose pranešimuose [...]. Kadangi nuo 2020-12-15 dėl COVID-19 infekcijos 15-ajam būriui buvo taikoma izoliacija ir pataisos įstaigos personalo bendravimas su nuteistaisiais griežtai apribotas, tolesnis tyrimas dėl galimo režimo pažeidimo atliekamas nebuvo, nuobauda Jums nepaskirta. Konstatuojame, kad Marijampolės pataisos namų direktoriaus skirtos nuobaudos už 2020-12-14 padarytą režimo pažeidimą apskundimo termino atnaujinimas negalimas nesant skundimo objekto“;

4.3. 2021 m. balandžio 15 d. Pareiškėjas raštu kreipėsi į Kalėjimų departamentą prašydamas „atsižvelgti [...] į tai, kad minėtas tarnybinis pranešimas neatitinka tikrovės [...] ir įpareigoti Marijampolės pataisos namus išimti visus duomenis, susijusius su šiuo įvykiu (*reng. past.*: susijusius su 2020 m. gruodžio 14 d. įvykiu) iš mano bylos tam, kad nebūtų formuojama neigiama mano charakteristika be priežasties“;

4.4. Kalėjimų departamentas 2021 m. gegužės 3 d. raštu Nr. 2S-1735 atsakė į Pareiškėjo 2021 m. balandžio 15 d. kreipimąsi, nurodydamas: „Kalėjimų departamente [...] gautas Jūsų 2021-04-15 datuotas prašymas, kuriame išreiškiate nesutikimą su Kalėjimų departamento 2021-03-29 raštu Nr. 2S-1263 pateiktu atsakymu į Jūsų 2021-02-17 prašymą ir reikalaujate panaikinti Marijampolės pataisos namų pareigūno tarnybinį pranešimą apie Jūsų 2020-12-14 galimai padarytą režimo pažeidimą. Prašymas iš esmės nenagrinėtinas. Primename Jums, kad pagal Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (toliau – Kodeksas) 183 straipsnio 1 dalį, viešųjų darbų, laisvės apribojimo, arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmės vykdančių institucijų ir įstaigų pareigūnų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami atitinkamą bausmę vykdančios institucijos ar įstaigos vadovui. Kodekso 183 straipsnio 1 dalyje nurodytas [nurodyti] bausmės vykdančių institucijų ir įstaigų vadovų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami Kalėjimų departamento direktoriui. Kalėjimų departamento direktoriaus veiksmai ir sprendimai per dvidešimt dienų nuo jų įteikimo gali būti skundžiami apygardos administraciniam teismui (Kodekso 183 straipsnio 3 dalis). Kalėjimų departamente buvo gautas ir išnagrinėtas Jūsų 2021-02-17 datuotas prašymas, kuris pripažintas netenkintinu. Atkreiptinas dėmesys, kad Kalėjimų departamento 2021-03-29 sprendime Nr. 2S-1263 nurodyta sprendimo apskundimo tvarka. Jei Jūsų netenkina priimtas sprendimas, Jūs turite teisę sprendimą skųsti teisės akto nustatyta tvarka.“

Tyrimui reikšmingi Lietuvos Respublikos teisės aktai

5. Viešojo administravimo įstatymo (VAĮ; teisės akto redakcija, galiojusi nuo 2020 m. lapkričio 1 d iki 2021 m. liepos 1 d.):

3 straipsnis „Viešojo administravimo principai“ – „Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: [...]; 5) išsamumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį; [...]; 9) objektyvumo. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs; [...].“

6. Bausmių vykdymo kodekso (Kodeksas; BVK):

183 straipsnis „Bausmių vykdymo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų apskundimas“ – „1. Viešųjų darbų, laisvės apribojimo, arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmes vykdančių institucijų ir įstaigų pareigūnų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami atitinkamą bausmę vykdančios institucijos ar įstaigos vadovui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo skundo gavimo dienos. 2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytas bausmes vykdančių institucijų ir įstaigų vadovų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami Kalėjimų departamento direktoriui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo jo gavimo dienos, o jei dėl skundo atliekamas tyrimas, – per dvidešimt darbo dienų nuo tyrimo baigimo dienos. 3. Kalėjimų departamento direktoriaus veiksmai ir sprendimai per dvidešimt dienų nuo jų įteikimo gali būti skundžiami apygardos administraciniam teismui. [...].“

Tyrimui reikšminga Lietuvos Respublikos teismų praktika

7. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (toliau vadinama – LVAT) 2011 m. balandžio 19 d. nutartyje, priimoje administracinėje byloje Nr. A-143-2876/2011, nurodė:

„Laisvės atėmimo institucijų sprendimuose turi būti aiškiai nurodyti *objektyviais* duomenimis (faktais) ir teisės aktų normomis pagrįsti sprendimo motyvai [...].“

8. LVAT 2012 m. gruodžio 20 d. sprendime, priimtame administracinėje byloje Nr. A-822-3206-12, konstatavo:

„Pagal Tarnybos Kalėjimų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos statuto (2008 m. lapkričio 6 d. įstatymo Nr. X-1791 redakcijos) 5 straipsnį, Kalėjimų departamentas ir jam pavaldžios įstaigos (pagal Statuto 2 straipsnio 1 dalį, pataisos namai yra Kalėjimų departamentui pavaldi įstaiga) savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Bausmių vykdymo kodeksu, Baudžiamuoju kodeksu, Baudžiamojo proceso kodeksu, Suėmimo vykdymo įstatymu, kitais įstatymais, šiuo statutu, Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis ir kitais teisės aktais. Pagal Statuto 4 straipsnį, Kalėjimų departamento ir jam pavaldžių įstaigų veikla grindžiama teisingumo, teisėtumo, žmogaus teisių ir laisvių gerbimo, suimtųjų ir nuteistųjų lygybės prieš suėmimo ir bausmių vykdymo įstatymus, humanizmo, bausmių vykdymo individualizavimo, progresyvaus bausmių atlikimo ir viešumo principais. Panevėžio pataisos namai ir Kalėjimų departamentas prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, kaip viešojo administravimo subjektai, be minėtų specialiųjų teisės nuostatų, savo veikloje privalo laikytis viešojo administravimo srityje taikomų viešojo administravimo principų, pavyzdžiui: įstatymo viršenybės, reiškiančio, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus, *objektyvumo*, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia principus (Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 1 punktą).“

Tyrimo išvados

9. Skunde rašoma, kad Kalėjų departamentas netinkamai išnagrino Pareiškėjo 2021 m. balandžio 15 d. kreipimąsi.

10. Nagrinėdamas pareiškėjų skundus Kalėjų departamentas, kaip viešojo administravimo subjektas, be specialiųjų teisės nuostatų, savo veikloje privalo laikytis viešojo administravimo srityje taikomų viešojo administravimo principų, tarp jų, išsamumo ir objektyvumo principų, kurie reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nuroydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį (šios pažymos 5–8 punktai).

11. Skundo tyrimo metu nustatyta, 2021 m. vasario 17 d. Pareiškėjas raštu kreipėsi į Kalėjų departamentą prašydamas atnaujinti 2020 m. gruodžio 14 d. įvykio apskundimo terminą; Kalėjų departamento 2021 m. kovo 29 d. raštu Nr. 2S-1263 Pareiškėjui buvo paaiškinta, kad Marijampolės pataisos namų pareigūnai tarnybiniuose pranešimuose užfiksavo, jog 2020 m. gruodžio 14 d. jis nedalyvavo dienotvarkėje nurodytuose patikrinimuose, tačiau tyrimas pagal šiuos pranešimus pradėtas nebuvo ir nuobauda Pareiškėjui nepaskirta, todėl, nesant skundo objekto (*reng. past.*: Pareiškėjui paskirtos nuobaudos), nėra pagrindo atnaujinti jo prašomo apskundimo termino; 2021 m. balandžio 15 d. Pareiškėjas raštu kreipėsi į Kalėjų departamentą prašydamas įpareigoti Marijampolės pataisos namų pareigūnus iš jo asmens bylos išimti visus dokumentus, susijusius su 2020 m. gruodžio 14 d. įvykiu, įskaitant ir pirmiau nurodytus tarnybinius pranešimus, nes, pasak Pareiškėjo, jie gali turėti neigiamos įtakos vertinant jo elgesį baudmės atlikimo metu bei priimant tolesnius sprendimus dėl jo teisinės padėties; Kalėjų departamentas 2021 m. gegužės 3 d. raštu Nr. 2S-1735 atsisakė iš esmės nagrinėti 2021 m. balandžio 15 d. kreipimąsi, nes, pasak Kalėjų departamento pareigūnų, šiuo kreipimusi Pareiškėjas ginčijo Kalėjų departamento 2021 m. kovo 29 d. atsakymą Nr. 2S-1263, kuris turėtų būti skundžiamas teismui, o ne pakartotinai kreipiantis į Kalėjų departamentą 2021 m. balandžio 15 d. raštu.

Seimo kontrolierius neigiamai vertina šį Kalėjų departamento atsakymą, nes 2021 m. balandžio 15 d. kreipimusi Pareiškėjas neginčijo Kalėjų departamento 2021 m. kovo 29 d. atsakymo Nr. 2S-1263, priešingai, Kalėjų departamentui suformulavo naują prašymą, t. y., įpareigoti Marijampolės pataisos namų pareigūnus iš Pareiškėjo asmens bylos išimti visus su 2020 m. gruodžio 14 d. įvykiu susijusius dokumentus, nes ateityje jie gali turėti neigiamos įtakos vertinant jo elgesį baudmės atlikimo metu bei priimant tolesnius sprendimus dėl jo teisinės padėties.

Atkreiptinas dėmesys, kad šio prašymo patenkinimo / atmetimo klausimas nebuvo sprendžiamas nei Kalėjų departamento 2021 m. kovo 29 d. raštu Nr. 2S-1263, nei 2021 m. gegužės 3 d. raštu Nr. 2S-1735, t. y., Kalėjų departamento pareigūnai nesprendė, ar yra galimybė iš Pareiškėjo asmens bylos išimti jo pageidaujamus dokumentus, jei nėra galimybės, dėl kokių priežasčių ir kokiame teisės akte yra įtvirtinti tokios galimybės ribojimai. KD taip pat nenurodė, kaip šie dokumentai ateityje bus vertinami, t. y., ar jie turės / neturės neigiamos įtakos priimant sprendimus dėl Pareiškėjo teisinės padėties.

Ši informacija leidžia teigti, kad Skunde nurodytos aplinkybės buvo patvirtintos, o Kalėjų departamento pareigūnai netinkamai išnagrino Pareiškėjo 2021 m. balandžio 15 d. kreipimąsi ir pateikė jo turinio neatitinkantį atsakymą.

12. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Skundas yra pagrįstas.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

13. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia X Skundą dėl KD pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai netinkamai atsakant į Pareiškėjo kreipimąsi, pripažinti pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

14. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 14, 17 punktais, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius Kalėjimų departamento direktoriui Virginijui Kulikauskui rekomenduoja:

14.1. pakartotinai išnagrinėti 2021 m. balandžio 15 d. Pareiškėjo kreipimąsi (**atsakymo kopiją pateikiant Seimo kontrolieriui**);

14.2. imtis priemonių, kad ateityje Kalėjimų departamente pareiškėjų kreipimaisi būtų tiriami atidžiai, įvertinant visas juose nurodytas aplinkybes, o pareiškėjams teikiami atsakymai būtų išsamūs, pagrįsti objektyviais duomenimis (faktais) ir teisės aktų normomis bei atitiktų kreipimusi turinį.

15. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), **bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos**.

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas